

**Tractatus Exegeticus Ad Librum III. Decretalium Gregorii
IX. Materiam successionis Testamentariæ, & Legitimæ,
nec non Parochorum, Regularium, & Patronorum jura,
aliaque ad rem Liturgicam spectantia ...**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1740

§. III. De Decimis Laicorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63798](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63798)

§ 15. & alii, quos refert Eminent. Petra tom. 4. *Comment. ad Constit. Apostol. pag. 292. num. 7.* & constat ex cap. 2. h. t. in 6. Ratio concedendi erat æquissima, ut scilicet principum in vindicandis è barbarorum manibus Ecclesiis præstitam egregiam operam remunerarentur, & ad defensionem Ecclesiarum his præmiis invitarent.

32. Transactio, ut sit legitimus Titulus acquirendi jus decimandi, illud caveri debet, ut ne pro jure decimandi (quod spirituale est) detur aliquid temporale eruitur hoc ex cap. 3. § 9. h. t. & observat Glossa in cap. 7. de *Transact.* ut porro talis transactio perpetuò teneat, legitima superioris Ecclesiastici autoritas accedat necesse est, secus solos paciscentes, non etiam eorum successores ligabit. cap. 2. § 8. de *Transact.* Panormit. ad cap. 3. h. t.

num. 2. P. Wex cit. *tract. quest. 5. §. 21.* Smiliter possunt duæ Ecclesiæ jus decimandi inter se permutare, modo iusta causa permutationem suadeat, & legitima superioris autoritas ac aliæ solennitates in cap. 5. de reb. Eccles. *alienand.* præscriptæ interveniant, pro re vero temporali jus decimandi, sicut nec alia jura spiritualia, obstante vitio Simoniae permutari possunt. cap. ult. de *rer. permut.*

Explicatis modis & titulis, quibus jus decimandi acquiri solet, & potest, operæ pretium nos facturos confidimus, si in origines decimarum à Laicis, jam ab olim possessorum, sollicita indagine specialem inquisitionem instituiamus, ut inde constare possit, num legitimo titulo muniti in decimarum, quæta possessione etiamnum relinqui debeant. Sit proinde

§. III.

De Decimis Laicorum.

S U M M A R I A.

33. Decimas Laicorum vitiatos habere natales ostenditur. 34. Sensus cap. 19. h. t. contra communem interpretationem exponitur. 35. Ratio redditur, cur interpretes hunc textum in favorem Laicorum interpretati sint. 36. Laici post Concilium Lateranense decimas in feudum amplius habere nequeunt. 37. Quo jure hodieum Laici decimas jure proprietatis sibi vindicare possint, discutitur. 38. Jus decimandi directum nec per præscriptionem immemorabilem sibi asserere possunt. 39. Possunt tamen frui nuda commoditate colligendi fructus decimales. 40. Et sunt etiam in possessione juris decimandi manutenendi, si per tempus in eadem extiterunt. 41. Quo jure tamen excidunt in petitorio, nisi fama privilegii Apostolici muniti sint. 42. Quæ ipsa tamen fama per probationes contrarias rursus enervari potest. 43. Bæhmerus orthodoxis improperat, quod nesciant distinguere inter res Ecclesiasticas

siasticas, & spirituales. 44. Cujus ignorantia crasse ipse Bœhmerus convincitur. 45. Ex Pace Westphalica protestantes sibi jus decimandi pessima fide asserere ostenditur. 46. De Decimis Monasteriorum remissive.

33 **D**ecimis Laicalibus originem dedere bella tum intestina, tum quæ cum Saracenis aliisque in idololatriæ tenebris demersis populis circa Sæculum VIII. Gallis frequentia intercesserant. Ut motus intestinos componeret Carolus Martellus, simulque à regni finibus arceret paganorum furorem, copiosum conscripsit militem, cui postea in præmium navatæ strenuæ in bello operæ præter alia bona Ecclesiastica, etiam decimas frueudas sua unius auctoritate concessit, Caroli Martelli vestigia presserunt deinceps ejus posterius Pipinus, Carolus Ludovicus, & reliqui Gallorum Reges, ut scribunt Petrus de Marca in *Not. ad Concil. Claromont. Can. 7.* Thomassin. *de veter. & nov. Eccles. discipl. part. 3. lib. 1. cap. 11. §. 2.* Amat de Gravefon *Histor. Eccles. tom. 3. pag. 11.* qui ad contutandam regni, & Ecclesiæ salutem decimas, aliaque bona Ecclesiæ Laicis instar feudi adscripsere, aut jam antea adscriptas, cum potentia possessorum eousque increvissent, ut ex eorum manibus Decimas, & Ecclesias extorquere tum temporis factum impossibile videretur, accedente etiam Episcoporum conniventia, confirmarunt. Post intervallum trium pone sæculorum acrius recrudit in Laicis usurpatio decimarum, aliorumque bonorum Ecclesiasticorum; Sæculo quippe XI. & XII. decimas Laicis obtulit aut Episcoporum, aliorumque Prælatorum, ambitio, ut scribit Gonzalez ad *cap. 19. b. t. num. 5.* Vincent. Petra in *Comment.*

ad Constit. Apostol. tom. 4. pag. 294. num. 16. aut ipsi denique Laici propria temeritate eas invaserunt, occasionem fortè præbente Clericorum licentiori vita, id temporis vitiis admodum sordidata, teste Espenio *J. E. V. part. 2. tit. 33. cap. 4.* Temerariis his ausibus ac sacrilegæ usurpationi SS. Pontifices variis coactis Conciliis, quæ refert Thomassin. *cit. cap. §. 3. & seqq.* obviam quidem ivere, sed incassum ferme, & frustratis eorum conatibus: adeo nempe occaluerat Laicorum rapacitas ex possessionis vetustate corroborata, ut prædam sacrilege occupatam sibi eripi minime pateretur. Unde ejusmodi infeudationes decimarum (ait Espenius *cit. cap. §. 26.*) aliquatenus tolerari incipiebant, maxime, quod Laici in hac decimarum possessione multo jam tempore extitissent. Alexander demum III. in Concilio Lateranensi III. Anno 1179. celebrato de restituendis decimis sequentis tenoris decretum *Can. 14.* concepit, *prohibemus etiam, ne Laici decimas cum animarum suarum periculo detinentes, in alios Laicos possint aliquo modo transferre. Si quis vero receperit, & Ecclesiæ non reddiderit, Christiana sepultura privetur.*

Hunc Canonem, qui refertur in *cap. 19. b. t.* sacri juris interpretes hæcenus ita interpretati sunt, ut decimas, in quibus Laici ante dictum Concilium Lateranense per Episcopos infeudati fuerunt, jam tuto retinere fas sit iisdem, modo id caveant, ne ejus-

ejusmodi decimas infeudatas ad alios Laicos transferant. Verum alienam à vero & genuino hujus Canonis sensu hanc esse interpretationem luculenter ostendunt eruditissimus Thomassinus *cit. cap. 11. §. 7. & 11.* Vincentius Petra *d. tom. pag. 294. num. 18. & seqq.* Van-Espen *cit. cap. §. 30.* Rebuffus *de Decimis. Q. 10. num. 20. 22. 25. & 26.* Nam, si dictum Canonem pensiculator placeat trutinare, apparebit, Alexandri mentem haudquam fuisse, ut Laicis jam posthac decimas de præterito occupatas, aut ipsis in feudum concessas, tuta conscientia liceat retinere, quin potius eos etiamnum malæ fidei possessores, atque adeo ad reddendas Ecclesiis decimas obligatos esse, satis perspicue declaravit in illis verbis: *Ne Laici decimas cum animarum suarum periculo detinentes &c.* Quomodo autem cum animarum suarum periculo detinerent, si ipsis per dictum Concilium venia facta fuisset, decimas detinendi, ac id duntaxat vetitum, ne in alios Laicos easdem transferrent? Et sanc hanc fuisse mentem Alexandri, constat ex ejusdem Epistola ad Præpositum & Decanum Ecclesiæ Remensis directâ (quæ inter ejus Epistolas in *Append. 1. Epist. 42. tom. 13. Concil. edit. Venet.* inserta reperitur) in qua meminit decimarum, quas pater quidam à majoribus suis acquisitas in filium Clericum transtulit, non alio ex capite, quam ut hoc pacto conscientia suâ prospectum iret: sic enim sonant verba Epistolæ: *Cum pater suus quasdam decimas, quas jure hæreditario possidebat volens peccati maculam evitare, sibi in elemosynam dedisset &c.* Ecce pater hic ulterius

detinendo decimas titulo hæreditario ad se devolutas peccati reatum haud evitaturum credidit, cum tamen hunc scrupulum (si interpretatio communis Canonistarum vera est) nullo negotio potuisset à se amoliri, reflectendo se ad ea, quæ paulo ante in favorem Laicorum decimas detinentium in Concilio Lateranensi statuta fuere. Verum non inanem hunc fuisse scrupulum nec Concilii Lateranensis obtentu se potuisse tueri, ipse Alexander in *d. Epist.* his verbis dispositivis declaravit. *Verum, licet pater suus eas DE JURE sibi dare non potuisset, quia tamen tutius, ut idem Clericus ipsas habeat, quam ad Laicum devolvantur, discretionem vestræ &c.* ex quibus verbis jam non facile videtur, scribit Thomassinus. *cit. cap. §. 7.* Pontificem hunc adduci potuisse, ut sineret sacras decimas in Laicorum patrimonio perpetuari, dummodo eas ante Concilium Lateranense III. obtinere cœpissent.

Id vero negari nequit, SS. Pontifices, & Concilia erga Laicos decimarum possessores indulgentissime se habuisse, ut notat Thomass. *cit. cap. §. 9.* quæ indulgentia cum indies magis auferetur, factum forte est, ut interpretes in eam opinionem abirent, relaxatas jam esse Laicis veteres decimas, modo à novis usurpandis se continerent. Accessit huic interpretationi ex eo firmamentum, quod in Concilio Lateranensi IV. paulò post celebrato, videlicet Anno 1215, quanquam complures Canones de Decimis conditi fuerint, ut in specie Canon. 32. 53. cum tribus seqq. nullus tamen illorum re-stitutionem decimarum, quas Laici in feudum antea obtinuerant, vel in specie-

ciem urfit, quinimò Innocentius III. qui huic Concilio præfedit, Capitulo Sueffionensi, dum ab eodem veniam petiisset redimendi decimas, quæ intra limites Parochiarum ipsius Capituli in feudum à Laicis detinebantur, eorum petitioni ea lege annuit, ut Laici facta venditione nihilominus consueta servitia, ad quæ ratione decimarum jam antecederent illis Ecclesiis erant devincti, etiam posthac impendant, aut, si modico pretio vellent esse contenti, ipsis quoque dicta servitia remittantur. Vid. Innoc. III. *regist. 16. cap. 9.* Ex quo apparet, inquit Van-Espen *cit. cap. §. 32.* quod ipsa Ecclesia videbatur approbare jus & possessionem Laicorum, recipiendo servitia illa in compensationem decimarum, & quod servitia illa aliquatenus pretio decimarum corresponderint. Præterea d. Innocentius Pontifex scribens Vercellensi Episcopo in *cap. 25. h. t.* videtur innuere, quod Laici super decimis antiquis, præsertim in feudum concessis non sint inquietandi. *Nec occasione inquit, decimationis antiquæ (licet in feudum decimæ sint concessæ) sunt decimæ novallium usurpandæ: cum in talibus non sit extendenda licentia sed potius restringenda.* Similis tenoris est altera ejusdem Pontificis Decretalis ad Archiepiscopum Bituricensem emissæ, quæ refertur in *cap. 7. de his, quæ fiunt à Prælat.* Quapropter vulgatam interpretationem opinionem, existimantium per Concilium Lateranense III. onus restituendi decimas antea possessas Laicis fuisse relaxatum Thomassinus *cit. cap. §. 11.* à temeritatis nota his verbis excusat: „Quamquam eo Concilio di-

„ferte non approbentur, imo & im-
„probentur decimæ Laicis in feudum
„concessæ, tantulo tamen intervallo
„distat Pontificatus Alexandri III. &
„Innocentii III. ut deviatum magno-
„pere non sit, quando, quod unius
„erat, alteri tributum est. Aliunde
„vero, cum ab Alexandro IV. in *cap. 2.*
„*h. t. in 6.* declaratum sit, decimas an-
„te Concilium Lateranense infeuda-
„tas, posse à Laicis consentiente Epi-
„scopo Monachis reddi: hinc addu-
„ci potuere, ut Concilio Lateranen-
„si III. epocham affigerent decima-
„rum infeudatarum. Videatur etiam
Van-Espen *cit. cap. 4. §. 36.*

Quamquam verò communis hæc 56
Canonistarum interpretatio effecerit,
ut pro regula jam receptum sit, deci-
mas à Laicis licite retineri posse, in
quibus ante Concilium Lateranense III.
infeudati fuere, prout etiam tradit
S. Rota *decis. 234. num. 3. part. 9. tom. 1.*
Recent. iidem tamen Interpretes con-
corditer docent, ejusmodi decimarum
infeudationes post dictum Concilium
in Laicos haud amplius sustineri, per
cap. 7. de his, quæ fiunt à Prælat. c. 19.
h. t. cap. 2. §. sane eod. in 6. Moneta
de Decimis cap. 5. num. 66. & alii ibi-
dem relati, nisi Apostolicus accedat
consensus, quem nisi ex gravissimis
causis S. Pontifex impertiri non solet.
Eminent. Petra *cit. tom. 4. pag. 295.*
num. 21.

Unde jam gravis, & implicata ex- 37
oritur quæstio, quo jure se tueri que-
ant Laici, qui decimas jure propieta-
tis hodie sibi vendicant, easque ad in-
star aliorum bonorum patrimonialium
(ut notoria praxis ostendit) libere
alienant in alios Laicos tam inter vi-
vos,

B b 3

vos, quam per actus ultimæ voluntatis, cum tamen nec privilegium Apostolicum exhibere nec infeudationem ante Concilium Lateranense III. factam, nec alium legitimum titulum, quo hoc jus ad se devolutum fuisset, ostendere possunt? Iniquos eos esse usurpatores, nec possessionem, in qua se per tempus immemorabile jam constitutos esse clamitant, ulla ratione cohonestari posse vel ex eo nullo negotio eviceris, quod Laici incapaces sint possidendi jus decimandi, tam *directum*, quam *utile*, illud, quidem quod fundetur in titulo spiritualis ministerii; istud vero, quod post Concilium Lateranense Episcopis adempta fuerit facultas jus *utile* decimandi Laicis infeudum constituendi, sed opus omnino sit speciali S. Pontificis privilegio, qui solus prædictum jus *utile* à radice sua, seu jure spirituali separare potest. Quapropter si Laici nec ejusmodi privilegium Papale exhibere, nec de infeudatione jam ante Concilium Lateranense sibi facta authenticè docere queant, etiam possessionem suam, quancunque demum temporis fuerit, justam & legitimam reddere non possunt. V. Clariss. P. Wex cit. tract. de Decim. Q. 5. Controv. 3. §. 3. & seqq. Quid ego de his decimis Laicalibus censeam, per distinctas Assertiones expono.

38 Dico igitur I. Laici ad jus decimandi *directum* nec per privilegium Apostolicum, nec per temporis immemoralis possessionem, nec quocunque alio modo, aut titulo habilitari possunt. Hæc Conclusio inter nostros contradictorem non habet, quia Laici ministerii spiritualis v.g. ad-

ministrationis Sacramentorum, in quo jus decimandi *directum* fundatur, simpliciter incapaces sunt. cap. 1. C. 16. Q. 7. cap. 17. 19. 25. h. t. cap. 7. de Prescript. Panorm. hic num. 1. & 2. Covarruv. Var. resolut. lib. 1. cap. 17. n. 5. & 6. & alii. Boehmero obstrepenti inferius satisfiet.

Dico II. Si sola commoditas sive 39 licentia colligendi decimales fructus per Episcopum vel Parochum in Laicos translata fuit, jure decimandi tum *directo*, tum *utili* salvo manente penes Ecclesiam, ea commoditate Laici hodie frui possunt, nec ad hoc indigent speciali indulto, sive S. Pontificis concessione. Canisius ad h. t. cap. 13. num. 12. Ratio est, quod ipsa decimarum collectio à jure decimandi separabilis est, quippe quæ in mero facto consistit, meramque commoditatem exigendi decimas illæso jure veridicimatoris continet: unde inquit S. Thom. 2. 2. Q. 87. art. 3. ad 3. quod sicut res nomine decima acceptas potest Ecclesia alicui Laico tradere; ita etiam potest ei concedere, ut dandas decimas ipsi accipiant, jure accipiendi ministris Ecclesie reservato.

Dico III. Si Laici per tempus im- 40 memorabile in quasi possessione juris decimandi *utilis* existant, in *possessorio* manuteneri debent, non item in *petitorio*, nisi cum tempore immemoriali etiam concurrat fama privilegii Apostolici. Hæc Conclusio trimembris est, explicatur quoad singula. Et quidem ratio I. est, quod illa præsumptio vehemens, quæ Laico possessori obstare videtur, per lapsum temporis immemoralis taliter enervetur, ut in contrarium fortissima insurgat præsumptio,

ptio, decimas hactenus possessas aut ex sua origine esse temporales, quæ scilicet vel per speciem Canonis annui, sive census in recognitionem domini directi, vel per speciem collectæ sive contributionis solvuntur etiam dominis Sæcularibus: vel si supponantur esse decimæ spirituales, nuda duntaxat commoditas decimarum in Laicum possessorem translata fuisse præsumatur, ut subinde incapacitas possessionis hic non obstet, quominus in possessione decimarum manuteneri debeat. Et ita S. Rotam decidisse decis. 67. num. 8. part. 15. recent. refert Cardin. de Luca discurs. 6. de Decim. num. 12.

41 Ratio II. Membri est, quod in petitorio magis trutinetur, & examine-
tur iustitia vel iniustitia causæ, quæ non æque attenditur in possessorio, ut notat Card. de Luca d. discurs. num. 11. idcirco, cum Laicis obstet incapacitas possidendi, & jure proprietatis sibi habendi jus decimandi etiam utile, utpote connexum cum directo, quod fundatur in titulo spirituali, sola temporis immemorialis prærogativa vicem tituli sustinere nequit, nisi (ut in III. membro limitamus) concurrat, constans fama privilegii Apostolici, vel saltem constet, Laicum possedisse decimas per tempus immemorabile uti Vassallus, & quod ut talis ab Ecclesia fuerit agnitus; simili quippe fama, concurrente purgatur vitium incapacitatis ex parte Laici, saltem præsumptivè, quia præsumitur cum non constet de initio possessionis, privilegium Apostolicum jam ante Concilium Lateranense Laico possessori fuisse concessum, & ita sæpius resolvisse S. Ro-

tam scribunt laudatus Card. de Luca d. discurs. num. 24. Panimoll. decis. 33. annot. 1. num. 15. Eminent. Petra in Comment. ad Constit. Apostol. tom. 4. pag. 297. num. 30.

Dico IV. Laicos rursus in petitorio succumbere, si fama privilegii per probationem in contrarium enervetur, quia præsumptio, quæ Laicis patrocinari videtur, non est juris & de jure, ut subinde probatione in contrarium convelli possit, ut bene advertit Clariss. P. Engel h. t. num. 29. & alii apud P. Wex d. Controv. 3. §. 18. relati. Et ideo, quamquam Laici per ducentos annos, & ultra in possessione juris decimandi fuerint, si tamen ostendi possit, quod eorum Majores propria auctoritate decimas involaverint, id quod vel maxime ante ducentos annos contigit, ubi inter illas tumultuationes bellorum (ut scribit Thomasinus cit. pa. t. 3. lib. 1. cap. 11. §. 12. in fin.) quæ occasione Lutheranae Vexationis ubique flagrabant, Laici audaciores facti, sacrilegas has deprædationes exercebant, ipsique Ecclesiarum Patroni & Advocati jura & redditus Ecclesiasticos in suam utilitatem convertebant, ut similiter advertit P. Wex loc. cit. §. 19. & P. Engel h. t. n. 23. corruit ille Titulus Privilegii Apostolici ex immemoriali tempore, & fama præsumptus, ac subinde etiam ipsum jus decimatoris Laici hac præsumptione suffultum. Nec exceptione præscriptionis immemorialis se tueri poterit, nam præscriptio immemorialis (ut ad tit. de Præscript. num. 11. ostendimus) non esse vere & proprie dicenda præscriptio, sed tamdiu jus possessoris conservat, quamdiu de vitioso Titulo, aut

aut initio possessionis authenticè non constat, hoc vero detecto ipsa præscriptio corrumpit, omneque jus possessoris resolvitur. Quapropter hodiernis decimarum possessoribus Laicis vehementer metuendum est, ne cum animarum suarum periculo decimas detineant, ut monet P. Engel l. cit. quia excussis scriniis aut archivis suis facile deprehenderent, à turbulentis illis temporibus suis Lutheranae, quo sacra profanis misceri ceperant, decimas suas, earumque collectionem vitiata duxisse initia.

43 Contra I. Assertionem Bœhmerus vehementer excandescit, exprobrando nobis, quod inter res Ecclesiasticas & spirituales distinguere nesciamus; & ad illas quidem, spectato saltem initio, decimas recte referri autumat, non etiam ad posteriores, quarum legitimos possessores æque constituit Laicos, ac Clericos. Audiamus Doctorem hunc spirituales suam doctrinam suavissimis verbis propinquantem. Ita ergo ille §. 35. h. t. Fuisse decimas quoad maximam partem à suis primordiis in patrimonio Ecclesiae, quis negaverit? fuit ergo res ECCLESIASTICA, non SPIRITUALIS, nisi omnem rem ECCLESIASTICAM per superstitionem intolerabilem vocari velis SPIRITUALEM. Spirituale est, quod animam pascit, non quod ventrem eorum, qui se spirituales *ναρῶσιν* dicunt. Denique SPIRITUALIA à Laicis possideri non posse quis crederet? Vere spiritua- lia aequè pro Laicis ac Clericis sunt instituta, illis aequaliter utuntur, nec solos Clericos verbo, & Sacramentis pascendos esse Christus præcepit. Hæc sunt vere spiritualia, omnibus communia.

Christianis, nec in Cleri monopolio. Decepti admodum sunt hoc fuco Laici, quod soli Clerici sint SPIRITUALES: quod soli nomine Ecclesiae veniant, & huic datum, illis tanquam SPIRITUALIBUS debeat, adeoque etiam SPIRITUALE dicendum, à quo Laici ut CARNALES, sæculo inservientes, mundani, & tanquam CANES A SANCTO veniant excludendi.

Hac doctrina Bœhmerus & cras- 44 sam rerum spiritualium ignorantiam & perpetuo in cavillos, adversus Ecclesiam orthodoxam prurientem animum iterum iterumque prodit. Apud nos Ecclesiastica, & spiritualia non sunt Synonima; dantur enim res Ecclesiasticae mere temporales, quæ ex se nihil spiritualitatis habent, ut sunt castra, villæ, domus, fundus, pecunia & id genus alia bona ad Ecclesiam spectantia. Sunt rursus nobis res spirituales in multiplici differentia. Aliquæ dicuntur res spirituales ab intrinseco & per essentiam tales, ut sunt gratiæ, & dona DEI, vel etiam Sacramenta, quæ causant gratiam DEI, & ab ejusmodi rerum spiritualium participatione Laicos non excludimus. Aliæ dicuntur res spirituales, non quod ex se sint tales, sed per connexionem ad illas, quod rursus duplici modo contingere potest nimirum vel antecedenter, quatenus res mere temporales habet se instar subjecti, in quo aliquid spirituale per modum formæ recipiatur, tales res sunt Altaria, Ecclesiæ, Calices, ac alia vasa, quæ consecrari, & benedici solent, sicque spiritualibus connectuntur, & ad ea præsupponuntur existere. Consequenter res spirituales vocamus illas, quæ ali- quid

quid spirituale tanquam causam & fundamentum præsupponunt, quo præter alia referimus *jus decimandi*, quod tanquam causam præsupponit ministerium spirituale, consistens præcipuè in administratione Sacramentorum, cujus ministerii cum Laici ex defectu sacrae Ordinationis incapaces existant, injuriam illis non facimus, quod possessionis quoque, ac per consequens præscriptionis activæ *juris decimandi* ipsos simpliciter incapaces pronuntiemus per *cap. 7. de Præscript.* & hoc quidem quoad *jus directum* difficultatem non habet. Quoad *jus utile* verò Laicos eatenus possessionis capaces censemus, ut, si constet, *jus utile* decimandi à *directo* S. Pontificis autoritate fuisse separatum, idque Laicis de Ecclesia bene meritis in feudum fuisse concessum, illud procul dubio possidere possint, neque diffitemur, *jus* taliter à titulo spirituali separatum etiam inter Laicos præscriptioni obnoxium esse. Ubi vero de hac separatione legitime non constat, nec etiam de infeudatione ante Concilium Lateranense facta, solum exercitium decimationis quamvis per tempus immemorabile continuatum. Laicos capaces hujus juris, ac legitimos possessores non constituit, nisi fama privilegii Apostolici eorum possessionem muniat, quo casu eousque in possessione relinquendi sunt, dum fama hæc per contrarias probationes enervetur, ut supra dictum est. Et ex hac explicatione (quæ orthodoxa est) satis liquet, *jus decimandi* tam *directum*, quam *utile* recte ad res spirituales referri, & ab ejus possessione (nisi privilegio Apostolico habilitentur) Laicos jure merito excludi.

Est & aliud *jus decimandi*, ad quod 45 possidendum per instrumentum *Pacis Westphalicæ* se habilitatos credunt DD. *Protestantes*: in hoc quippe instrumento *art. 5. §. 46.* sic cautum legitur: *Illi vero redditus, census, DECIMÆ, pensiones, quæ vigore jam dictæ pacis religionis statibus Augustanæ Confessionis ob immediatas, vel mediatas fundationes Ecclesiasticas ante vel post pacem religiosam acquisitas è Catholicorum Provinciis debentur, quorumque in possessione vel quasi percipiendi Anno 1624. die primo Januarii fuerunt, absque ulla exceptione solvantur.* Hoc *jus decimandi* quod ad res spirituales referri nec possit, nec debeat, facile Boehmero indulsim; nihil enim spirituale, sive possessionem, aut possessores ipsos, sive titulum possidendi spectem, hic reperio, nisi sacrilegam quoque usurpationem rebus spiritualibus accensendam esse quis existimet. Est vero sacrilega, & impia dicenda *decimarum* usurpatio, quas *Protestantes* usque modo ex fundationibus Ecclesiasticis nullo titulo legitimo muniti extorquent. Quis enim jurisperitorum unquam docuit, *occupationem* solum in rebus, quæ sunt alterius, esse modum acquirendi legitimum? Quis possessorem illum dixerit esse bona fide munitum, qui possessionem per vim occupavit? Quis jure fieri affirmare ausit, quod per injustas exactiones extorquetur? Et tamen hoc *jus decimandi*, quod ex *d. Instrumento Pacis* sibi *Protestantes* assertum eunt, ita comparatum esse ipsimet fatentur. Audiat *Author meditationum ad Instrumentum Pacis Westphalicæ d. art. 5. §. 46.* de hoc Articulo meditatio ita pronuntians:

C e

tians:

tians: OCCUPATIO hic pro omni acquisitione est, accedente saltem possessione ex Calendis Anni vigesimi quarti. Hoc unum est, quod possessionem justam legitimamque efficit, & quo possessores imposterum ab omni persecutione juris securi sunt. - - Sufficit enim redditus à Catholicorum Provinciis exactos quocunque nomine esse, atque Protestantes in possessione exigendi dicto tempore fuisse; justa & legitima, an vero injusta illa exactio fuerit, itemque an Protestantes bona vel mala fide possederint, nihil refert. - - Nam etsi quis pridie, vel ipsis illis Calendis vi etiam aut elam redditus se exegisse docere possit, jus perpetuum ea pace habet, & actionem, nulla omnino cujuscunque generis exceptione elidendam. Et quod miseris, nulla hic religione se tangi dicunt Protestantes: in tuto collocavit loco has exactiones Instrumentum Pacis Westphalica, exclamat ovans Boehmerus ad h. tit. §. 38. ac propterea plaudunt, & gratulantur sibi conditio-

nem suam præ Catholicis meliorem quos (sunt verba d. Author. medit.) occupatio foundationum Ecclesiasticarum non juvat, etiamsi in terris protestantium fuerint facta, quoniam religione tenentur, quominus ex ejusmodi bonis compendium suum facere possint. Quo conscientia metu protestantes non adeo vexantur, cum his rebus melius uti norint, ad DEI Gloriam, & Reipublica bonum. O sancta protestantium religio! O aurea Pax Westphalica! illa per rapinas quoque, & deprædationes Divinae gloriae, & saluti publicae consulit, hæc vero operit multitudinem peccatorum.

Quomodo decimæ ad Monasteria, & Regularium Collegia pervenerint, plena manu excusserunt Petrus de Marca in Not. ad Canon. 7. Concil. Claremontani. Thomassin. part. 3. cap. 10. Christian. Lupus tom. 6. Schol. ad Canon. 9. Concil. Roman. V. Van-Espen J. E. V. part. 2. tit. 33. cap. 5. ad quos studiosum lectorem remittimus.

§. III.

Quinam ad solvendas Decimas obligentur?

S U M M A R I A.

47. Ad Decimas obligantur omnes Christi fideles ex debito personali, adeoque nec hæretici ab hac obligatione immunes sunt. 48. Qualiter Protestantes in Romano Imperio hac lege teneantur, exponitur. 49. Clerici Parocho de prædiis suorum beneficiorum Decimas solvere tenentur, uti & Parochus ex suo fundo patrimoniali sibi ipsi Decimas solvere debet. 50. De Monasteriis quid juris sit, explicatur. 51. Etiam pauperes, nisi extrema necessitate laborent, à lege Decimarum non sunt exempti. 52. Ex obligatione reali omnes illi tenentur ad Decimas, qui prædia Decimis obnoxia possident. 53. 54. Quomodo locator & colonus ad Decimas teneantur, duplici responsione de-